

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ГЕОХІМІЇ, МІНЕРАЛОГІЇ ТА РУДОУТВОРЕННЯ
ІМЕНІ М.П. СЕМЕНЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ІГМР НАН України
30.09.2021р. (протокол №7)

Введено в дію наказом директора
№ 119 від 01 жовтня 2021р.
Директор ІГМР НАН України

О.М. Пономаренко

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ІНСТИТУТУ ГЕОХІМІЇ,
МІНЕРАЛОГІЇ ТА РУДОУТВОРЕННЯ ІМЕНІ М.П. СЕМЕНЕНКА НАН
УКРАЇНИ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Кодекс академічної доброчесності (далі – Кодекс) Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення імені М.П. Семененка НАН України (далі – Інститут) є складовою внутрішньої системи забезпечення якості наукової та освітньої діяльності та ґрунтується на нормах Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про авторське право і суміжні права», «Про запобігання корупції», «Про видавничу справу», а також нормах «Етичного кодексу ученого України», Статуту Інституту, інших нормативно-правових актів та досвіду дотримання академічної доброчесності університетів України.

1.2. Кодекс регулює застосування та дотримання правил наукової етики при провадженні наукової та освітньої діяльності.

1.3 Інститут створює середовище, яке сприяє навчанню і роботі, обміну знаннями, впровадженню інновацій, інтелектуальному розвитку працівників, підтриманню особливої культури взаємовідносин. Кожен член колективу, дотримуючись норм цього Кодексу, робить неоцінний внесок у розвиток всього Інституту, зміцнення його ділової репутації. Кодекс є переліком настанов і цінностей, дотримання яких представниками спільноти Інституту є обов'язковим.

1.4. Дирекція Інституту зобов'язується вживати заходи щодо дотримання принципів академічної доброчесності, зокрема запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових та науково-методичних матеріалах наукових працівників, а також здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук.

II ЗАГАЛЬНІ ВИЗНАЧЕННЯ

2.1. Академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів і визначених законом України «Про освіту» правил, якими мають керуватися учасники освітнього та наукового процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності. Метою реалізації принципів академічної доброчесності є забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових досягнень.

2.2. Загальними моральними принципами, якими мають керуватися члени спільноти, є:

– Принцип законності: у своїй діяльності члени спільноти мають суворо дотримуватися законодавства, а також заохочувати до цього інших.

– Принцип чесності та порядності: у навчальній та викладацькій діяльності, наукових дослідженнях, практичній роботі, тощо представники спільноти зобов'язані діяти чесно, бути відвертими й у жодному разі свідомо не висувати неправдивих тверджень.

- Принцип взаємної довіри: атмосфера довіри заохочує вільний обмін ідеями та інформацією в середовищі, сприяє співпраці та вільному продукуванню нових ідей, позбавляє страху, що результати діяльності може бути вкрадено, а репутацію підірвано.

- Принцип компетентності й професіоналізму. Аспіранти, докторанти і працівники Інституту зобов'язані підтримувати найвищий рівень компетентності у роботі та навчанні. Імперативом є постійне підвищення ними свого освітнього і наукового рівня як форми здійснення принципу "від освіти на все життя - до освіти протягом усього життя".

- Принцип відповідальності. Аспіранти, докторанти і працівники Інституту мають брати на себе відповідальність за результати своєї діяльності, виконувати взяті на себе зобов'язання, протистояти ганебним вчинкам, негативному впливу інших осіб і бути прикладом для інших.

- Принцип партнерства і взаємодопомоги. З метою підвищення якості навчальних та дослідницьких результатів представники спільноти орієнтуються на партнерську взаємодію.

- Принцип взаємоповаги. Повага в середовищі Інституту має бути взаємною, виявлятися як до інших, так і до себе. Варто поважати й цінувати різноманітні (а іноді й протилежні) думки та ідеї.

- Принцип прозорості. Щоб уникнути зловживань посадовим становищем виборними чи призначеними представниками спільноти Інституту, необхідно, щоб усі процедури, які стосуються освітньої, науково-дослідницької, господарської та фінансової діяльності, були прозорими. Дотримання зазначених вище принципів має бути справою добросовісності всіх без винятку членів університетського колективу.

III. ПРАВИЛА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ІНСТИТУТУ

3.1 Дотримання академічної доброчесності науковими працівниками передбачає:

- посилення на достовірні джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну наукову діяльність;

- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;

- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

– дотримуватися норм культури спілкування у процесі комунікації зі здобувачами вищої освіти, науковими та науково-педагогічними працівниками, співробітниками Інституту.

3.2. Дотримання академічної доброчесності здобувачами наукових ступенів передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань для поточного та підсумкового оцінювання результатів навчання;

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

- дотримуватися правил ділового спілкування у комунікації з викладачами, співробітниками та здобувачами ступенів вищої освіти в Інституті;
- не принижувати будь-яким чином гідність учасників освітнього процесу, запобігати таким діям з боку інших осіб;
- не використовувати службові або родинні зв'язки для отримання нечесної переваги в навчальній (науковій) діяльності.

3.3. Дотримання етичних норм у науковій діяльності усіма учасниками освітнього процесу передбачає:

- сприяти розповсюдженню наукових знань;
- нести відповідальність за наслідки своєї наукової діяльності, протидіяти отриманню результатів, що суперечать принципам академічної доброчесності й можуть завдати шкоди;
- дотримуватися найвищих професійних стандартів вищої освіти та проведення наукових досліджень;
- забезпечувати принципову чесність і прозорість на всіх стадіях наукового дослідження, вважати неприпустимим та викривати факти академічної недоброчесності;
- визнавати міжнародні та національні правові норми щодо авторських прав, обов'язково посилатись на джерела інформації в разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- надавати достовірну інформацію про результати власних наукових досліджень;
- нести персональну відповідальність за чесну й об'єктивну оцінку навчальних і кваліфікаційних робіт;
- визнавати творчий внесок кожного з авторів дослідження, що проводилося колективно, не включати до списку авторів осіб, які не мали відношення до отримання наукових результатів.

IV. ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ІНСТИТУТУ

4.1. Академічна доброчесність у Інституті забезпечується:

- діяльністю Групи забезпечення академічної доброчесності Інституту;
- функціонуванням системи запобігання та виявлення академічного плагіату;
- протидією будь-яким проявам неправомірної вигоди;
- проведенням семінарів та інших заходів для учасників освітньо-наукового процесу з метою підвищення академічної культури та формуванню навичок протидії академічній недоброчесності;
- вивчення досвіду вітчизняних та зарубіжних вищих навчальних закладів щодо реалізації принципів академічної доброчесності в науковому та науково-освітньому середовищі.

4.2. Неприйнятими у навчальній та дослідницькій діяльності для аспірантів, докторантів та працівників Інституту є:

- академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) раніше опублікованих власних наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- неправомірна вигода – надання (отримання) грошових коштів або іншого майна, переваг, пільг, послуг, нематеріальних активів будь-яких інших благ нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав (з метою отримання переваги в освітньому чи науковому процесі);
- необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

4.3. Кожен науковий працівник та учасник освітнього процесу несуть відповідальність за дотримання засад академічної доброчесності, моральних правил та етичних норм в навчальній, науковій та науково-освітній діяльності.

4.4. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- отримання незадовільної оцінки за результатами контрольного заходу;
- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- позбавлення на певний термін права на навчання за індивідуальним графіком або дострокове складання сесії;
- позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання стипендій, грантів тощо;
- відрахування з аспірантури Інституту.

- відмова у присудженні наукового ступеня.

4.5. За порушення академічної доброчесності наукові працівники можуть бути притягнені до такої академічної та дисциплінарної відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- догана;
- недопущення до участі в конкурсі на заміщення посад наукових чи науково-педагогічних працівників;
- виключення із членів Вченої ради, дорадчих та робочих органів Інституту або обмеження права на участь у роботі таких органів на певний час;
- позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання фінансування для проведення наукових досліджень, стипендій, грантів тощо.

4.6. Застосування конкретного виду академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності здійснюється з урахуванням:

- визнання порушником провини у порушенні академічної доброчесності, усвідомлення ним неприпустимості подальших порушень;
- факту співпраці з комісією або відмова від співпраці під час розгляду справи про порушення;
- факту першого порушення або систематичності вчинення порушень, їх сукупності;
- ступеню впливу порушення на репутацію Інституту, наукової школи тощо;
- ступеню впливу порушення на якість та подальші результати навчання (для здобувачів вищої освіти) та здійснення наукової діяльності (для наукових працівників).
- інших обставин вчинення порушення.

V. ГРУПА СПРИЯННЯ АКАДЕМІЧНІЙ ДОБРОЧЕСНОСТІ

5.1. Із метою моніторингу дотримання членами колективу моральних та правових норм цього Кодексу в Інституті створюється Група сприяння академічній доброчесності (далі - Група). Група є дорадчим органом, наділяється правом одержувати і розглядати заяви щодо порушення Кодексу академічної доброчесності та надавати пропозиції адміністрації Інституту щодо накладання певних санкцій.

5.2. Група у своїй роботі керується Законом України "Про вищу освіту", Законом України "Про освіту", іншими чинними нормативно-правовими актами, Статутом Інституту, цим Кодексом та Етичним кодексом вченого України. Склад Групи погоджує Вчена рада та затверджує наказом директор Інституту.

5.3. До складу Групи входять:

- представник дирекції,
- представник профспілкової організації,
- представник Ради молодих вчених,
- науковий співробітник Інституту, що не займає керівну посаду.

5.4. До складу Групи не можуть обиратися особи, які притягувалися до відповідальності за порушення цього Кодексу.

5.5. Члени Групи, проти яких висунуто звинувачення в порушенні цього Кодексу, відстороняються від діяльності в Групі, а на їхнє місце обирається інша особа.

5.6. Секретар Групи обирається з числа її членів на першому засіданні простою більшістю голосів шляхом відкритого голосування.

5.7. Засідання Групи проводяться за необхідності у разі виявлення випадків академічної не доброчесності, або внесення пропозицій щодо реалізації принципів академічної доброчесності в Інституті.

5.8. Рішення Групи приймаються на її засіданні більшістю голосів відкритим голосуванням і оформляються протоколом, який підписують голова і секретар Комісії.

5.9. Будь-який член спільноти має право звернутися до Групи з метою внесення пропозицій та доповнень до цього Кодексу.

5.10. Член колективу, який став свідком або має обґрунтовані підозри щодо факту порушення цього Кодексу, може повідомити про це Групу. Неприйнятно подавати (підтримувати подання) безпідставних скарг або скарг без підпису.

5.11. Процедура розгляду заяви про порушення академічної доброчесності включає такі стадії:

5.11.1. Повідомлення особи про подання заяви. Особа, яка підозрюється в порушенні академічної доброчесності (далі – відповідач) за заявою має бути ознайомлена із висунутою проти неї підозрою, особливостями процедури розгляду даного питання. Допускається право відводу відповідача щодо будь-якого члена Комісії, якщо підозри в його упередженості є обґрунтованими.

Здобувач, науковий/науково-педагогічний працівник може визнати свою провину в допущеному порушенні. У такому разі розслідування щодо заяви не проводиться, а факт визнання провини враховується при визначенні виду академічної відповідальності.

5.11.2. Проведення розслідування. Процедура розгляду питання передбачає:

- опитування свідків (свідком може бути будь-який учасник наукового/освітньо-наукового процесу, якому відомі обставини, що стосуються справи);
- вивчення першоджерел (публікації, підсумкові роботи);

- проведення консультацій з експертами (експертом може бути особа, якій доручено провести дослідження матеріальних об'єктів, явищ і процесів, що містять інформацію про обставини справи, й дати висновок із питань, які виникають під час розгляду справи і стосуються сфери її спеціальних знань);
- інші заходи, необхідні для проведення об'єктивного розслідування.

5.11.3. Завершення розслідування та підготовка висновку.

За результатами розгляду питання та з'ясування всіх істотних обставин Комісія готує письмовий висновок, який містить такі складові:

- вступна частина (дата складання та строки проведення розслідування, учасники процедури розгляду порушення Кодексу академічної доброчесності, моральних правил чи етичних норм та зміст заяви);
- описова частина (інформація по суті питання, яка була розглянута Комісією);
- мотивувальна частина (обставини та докази, які Комісія взяла до уваги при вирішенні заяви);
- резолютивна частина (офіційні висновки та рекомендації для прийняття рішення).

5.11.4. Якщо будь-який член Комісії не погоджується зі звітом, він має право викласти окремо свою думку, що є невід'ємною частиною звіту.

5.11.5. Усі учасники розслідування мають бути ознайомлені з результатами розгляду заяви і, в разі наявності, подати письмові зауваження або заперечення до звіту.

5.11.6. Відповідач за заявою має право:

- знати про дату, час і місце проведення засідання та бути присутнім на ньому під час розгляду питання про притягнення його до академічної відповідальності;
- ознайомитися з усіма матеріалами щодо встановлення фактів порушення Кодексу академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення Кодексу академічної доброчесності;
- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, вповноваженого розглядати апеляції.

5.12. Висновок Комісії про розгляд питання про порушення Кодексу академічної доброчесності надсилається впродовж трьох днів директору Інституту. Директор приймає рішення про винуватість або невинуватість особи, проти якої було подано заяву, та притягнення її до академічної відповідальності або застосування заходів дисциплінарного характеру (у випадку доведення вини відповідача).

Прийняте рішення є підставою для видання відповідного наказу по Інституту.

5.13. У випадку виникнення нових обставин справи або недостатнього вивчення Комісією усіх поданих матеріалів директор Інституту може направити справу на додатковий розгляд.

5.14. Комісія повинна забезпечити конфіденційність розгляду питання про порушення Кодексу академічної доброчесності та не допускати поширення інформації за межі відповідних регламентних процедур. Тільки учасники процедури розгляду порушення академічної доброчесності можуть бути ознайомлені зі змістом заяви та матеріалами справи.

5.15. Рішення про притягнення до академічної відповідальності може бути оскаржене в письмовій формі впродовж десяти днів з моменту ознайомлення з прийнятим рішенням. Апеляція подається на ім'я директора Інституту, який призначає склад апеляційної комісії для повторного розгляду справи.

Апеляційна комісія розглядає питання та готує новий звіт про порушення Кодексу академічної доброчесності, який передає на розгляд директору Інституту. Остаточне рішення приймається директором Інституту або уповноваженою ним особою.

VI. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Члени колективу Інституту зобов'язані знати та виконувати Кодекс академічної доброчесності Інституту. Незнання або нерозуміння норм цього Кодексу саме по собі не звільняє від відповідальності за неетичну поведінку.

6.2. Група сприяння академічній доброчесності відповідальна за поширення та роз'яснення Кодексу серед членів наукового колективу Інституту.

6.3. Порушення норм цього Кодексу може передбачати накладання санкцій за поданням Групи сприяння академічній доброчесності.

6.4. Пропозиції щодо змін та доповнень до Кодексу вносяться за поданням голови Вченої ради Інституту, профкому працівників, Ради молодих вчених, Групи сприяння академічній доброчесності. Зміни та доповнення до Кодексу академічної доброчесності вносяться винятково за рішенням Вченої ради Інституту.

Погоджено:

Заступник директора з наук. роботи,
чл.-кор. НАН України

Л.М. Степанюк

Заступник директора з наук.-орг.роботи,
к.г.н.

К.В. Вовк

Вчений секретар ІГМР НАН України, к.г.н.

І.А. Самборська

Головний юристконсульт

І.В. Михайленко